

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออัมพาง จังหวัดตาก

The Study of Rural Tourism Model of Umphang District,
Tak Province

รุ่งทิwa ทาน้ำ¹

Rungtiwa Thanam

อธิป จันทรสุริย์^{*}

Athip Jansuri

Received: April 22, 2025

Revised: June 24, 2025

Accepted: June 25, 2025

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ประเทศไทย

Graduate School, Kasem Bundit University, Thailand

²สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ ประเทศไทย

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, Thailand

^{*}Corresponding Author. E-mail: Athip.ja@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และสภาพการณ์การท่องเที่ยว 2) เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ภาควิชาการ และนักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 20 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นของอำเภออุ้มผางที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น คือ การรักษาวินิยัต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปกาเกอญอ ชาติพันธุ์ม้ง และชนพื้นเมือง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่นเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น มุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และรับผลประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน และผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภออุ้มผาง ประกอบกับภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภออุ้มผางอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งส่งเสริมการจัดกิจกรรม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และวัฒนธรรม 2) รูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย การบูรณาการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ชุมชนเป็นศูนย์กลาง และสภาพการณ์การท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยววิถีถิ่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพการณ์การท่องเที่ยว

Abstract

This research aims to 1) study the tourism resources, tourism activities, community involvement in the tourism management, and tourism current situation; 2) propose a model of rural tourism in Umphang District, Tak Province. It is a qualitative study using semi-structured interviews and in-depth interviews with key stakeholders involved in local tourism. The study involves five groups: the public sector, private sector, community, academic sector, and tourists, with a total of 20 participants. A content analysis was used to analyze the data. The findings reveal the following: 1) The tourism resources of Umphang District, which possess distinctive identity, include the preservation of traditional lifestyles, clothing, language, food, beliefs, and customs of the Karen, Pgaz K’Nyau, Hmong ethnic groups, and indigenous peoples. Rural tourism activities are cultural learning experiences where tourists can engage directly, gaining new experiences through various activities. Community involvement in the management of rural tourism emphasizes participatory decision-making, operations, evaluations, and benefits sharing, with the goal of fostering community awareness and involvement in rural tourism management. The situation of rural tourism indicates that tourists, especially middle-aged and elderly travelers, seek to learn about the lifestyles of local people. The government has continuously promoted tourism in Umphang District by supporting activities and developing natural and cultural tourist attractions. Based on the study of these four aspects, a model for rural tourism of Umphang District, Tak Province, has been proposed; 2) The proposed model of rural tourism in Umphang District, Tak Province, comprises the integration of natural and cultural resources, participatory community-centered tourist activities, and tourism current situations.

Keywords: rural tourism, tourism resource, tourism model, community participation, tourism current situation

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแรงผลักดันของการเติบโตของเศรษฐกิจโลก และปัจจุบันมีส่วนในการสร้างงาน 1 ใน 11 ทางสังคมที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทักษะ และการพัฒนาวิชาชีพโดยการเข้าถึงโอกาสการทำงานที่เหมาะสมในภาคการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่อการสร้างงานได้รับการยอมรับในเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2573 กำหนดและดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สร้างงาน ส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น (World Tourism Organization (UNWTO), 2021) สอดคล้องกับแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติหรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับประเทศ ภูมิภาค แผนจังหวัด รวมถึงแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่น เป้าหมายสุดท้ายของแผนต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มุ่งสู่การสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่การที่จะบริหารจัดการให้เกิดความยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดได้นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน (Ministry of Energy, 2018) โมเดลเศรษฐกิจใหม่ (BCG Economy Model) เป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศอย่างทั่วถึง สามารถกระจายโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันสามารถสร้างให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นผู้นำระดับโลกในบางสาขาที่ประเทศไทยมีศักยภาพเศรษฐกิจที่เติบโตแข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุ่งสู่ความยั่งยืน (Sustainability) ด้วยการบริหารจัดการจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่น/ชุมชน มาพัฒนาสินค้าและบริการ (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021)

การท่องเที่ยวชนบทกำลังได้รับการยอมรับในระดับโลกมากขึ้นในฐานะตัวเลือกยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่และแท้จริง ห่างไกลจากความวุ่นวายของเมืองใหญ่ (Vikramaditya, 2023) การท่องเที่ยวชนบทได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูหมู่บ้านดั้งเดิม

และได้รับการสนับสนุนจากนักวิจัยจำนวนมาก การท่องเที่ยวรูปแบบนี้มีศักยภาพในการสร้างประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้เป็นกลยุทธ์ยอดนิยมสำหรับการพัฒนาชนบททั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา (Yanan et al., 2024) การท่องเที่ยวชนบทมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมีการดำเนินการผ่านโครงการ “หมู่บ้านท่องเที่ยว” ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรในการควบคุมทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งช่วยส่งเสริมการใช้โครงสร้างพื้นฐาน และแรงงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ร่วม การเล่าเรื่อง (Storytelling) และการอนุรักษ์ทรัพยากร (Rosalina et al., 2023) ทั้งนี้จากการศึกษาทางวิจัย พบว่า การท่องเที่ยววิถีถิ่น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (Klinkhajorn & Sukjairungwattana, 2018) เห็นได้ว่า การท่องเที่ยววิถีถิ่นกับการท่องเที่ยวชนบท มีลักษณะการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน โดยเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่นในหมู่บ้านชนบท ซึ่งในงานวิจัยนี้จึงได้ใช้การท่องเที่ยววิถีถิ่นในการศึกษา นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นเปรียบเหมือนสังคมฐานรากที่สามารถจัดการตนเองได้ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และถือได้ว่าเป็นสถาบันหนึ่งในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน เพราะการบริหารจัดการชุมชนต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และส่วนรวม (Prasongthan, 2024) นอกจากนี้การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่นที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวอัตลักษณ์ และวิถีของชุมชนที่มีอยู่โดยการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และนำเสนอสิ่งเหล่านั้นต่อผู้มาเยือน โดยไม่เน้นการก่อสร้างสิ่งแปลกใหม่ อันอาจลดคุณค่าวิถี และอัตลักษณ์ของชุมชนลงไป เป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชน (Ketkosol, 2014)

อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีพื้นที่ 4,325.38 ตารางกิโลเมตร นับเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีพรมแดนติดต่อกับประเทศพม่ายาวประมาณ 180 กิโลเมตร ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่ส่วนใหญ่เป็นเขาสูง มีแนวเทือกเขาถนนธงชัย มีป่าไม้หนาแน่น แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 36 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านชนเผ่ากะเหรี่ยง

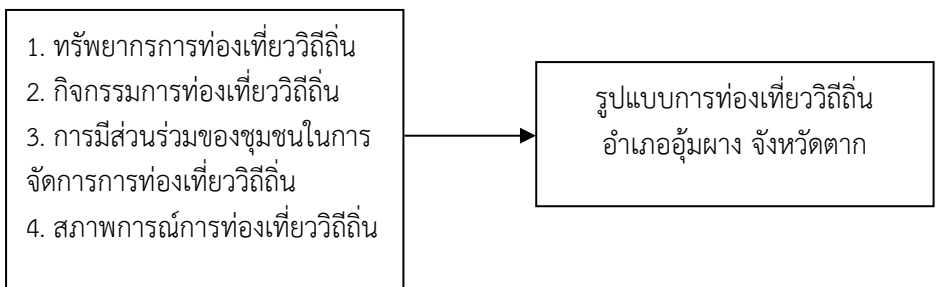
26 หมู่บ้าน คนพื้นเมือง 8 หมู่บ้าน และหมู่บ้านชนเผ่าม้ง 2 หมู่บ้าน วิถีชีวิตของคน อ๋มผางเป็นวิถีที่เรียบง่าย ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ด้านชาวกะเหรี่ยงหรือปกาเกอญอ ยังคง มีชีวิตที่ผูกพันกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Sueb Nakhasathien Foundation, 2017) นอกจากนี้ความโดดเด่นของอำเภออ๋มผาง คือ เป็นอำเภอที่มีน้ำตกที่ลือชื่อ แหล่งท่องเที่ยว เชิงธรรมชาติสวยงามติดระดับโลกเป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม ลำดับที่ 6 ของโลก และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติจึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมเยือนพื้นที่ แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ตลอดจนการรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกาเกอญอ (Sueb Nakhasathien Foundation, 2012) ด้านการท่องเที่ยวและบริการภาพรวมด้านการท่องเที่ยวถือเป็น กิจกรรมที่สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัด เนื่องจากความหลากหลายของ พื้นที่ส่งผลให้มีการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงเกษตร เชิงประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือน ตุลาคมถึงมกราคม เป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของภาคเหนือ (High Season) ส่งผลทำให้เกิดการสร้างงาน และสร้างรายได้ ให้กับชุมชน มุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการ ท่องเที่ยว (Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development, 2023) อย่างไรก็ตามจากการประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ของพื้นที่ อำเภออ๋มผางยังพบสภาพปัญหาอีกหลายประเด็น โดยเฉพาะประชาชนทางไกลในพื้นที่ ทุรกันตาร อำเภออ๋มผางเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ทางไกลจากจังหวัดมากที่สุดในประเทศไทย การกระจายรายได้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม มีความเหลื่อมล้ำเกิด ช่องว่างระหว่างรายได้ ส่วนจุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ยังขาดความต่อเนื่อง และขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการและระบบการตลาด และการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ขาดการจัดทำระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในการพัฒนาต่าง ๆ (Umphang District Administrative Committee, 2018) นอกจากนี้การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวพื้นที่อำเภออ๋มผาง พบว่า ยังมีเพียงการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ แต่ยังไม่มีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของ ความสำคัญในการศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออ๋มผาง จังหวัดตาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็น การสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนการรองรับนักท่องเที่ยวรวมทั้งการ

รักษาอัตลักษณ์และวิถีชีวิตดั้งเดิมให้คงอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน นอกจากนี้ยังใช้วางแผน และจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องตามนโยบาย ของ Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development (2018) ที่มุ่งส่งเสริมแนวคิดการบูรณาการในด้านต่าง ๆ นำไปสู่ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนการมุ่งเน้นที่จะเพิ่มรายได้ให้กับ ประชาชนในพื้นที่ โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) พร้อมทั้งจัดช่องทางจำหน่ายสินค้า และกระตุ้นเศรษฐกิจส่งเสริมการค้าการลงทุนใน พื้นที่ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนใน พื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่นอำเภ อุ้มผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภอุ้มผาง จังหวัดตาก

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual framework for the research

การท่องเที่ยวในชนบทเป็นส่วนหนึ่งของมานุษยวิทยาแหล่งท่องเที่ยว แต่ในการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในชนบทยังเพิ่มองค์ประกอบอื่น ๆ ในชนบท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของชุมชนในพื้นที่ชนบท (Evgrafova, Ismailova, and Kalinichev, 2020) การคำนึงความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบท (Fang, 2020) การท่องเที่ยวและการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นแนวคิดร่วมกับนักท่องเที่ยวโลก ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบทจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการนำกลยุทธ์การวางแผนที่ครอบคลุมมาใช้และดำเนินการตามแนวทางการมีส่วนร่วมแบบหลายฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำแนะนำขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาชนบทมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและประชาสังคมระหว่างประเทศในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบท ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมอย่างยั่งยืน (The World Tourism Organization, 2020)

การท่องเที่ยวในชนบทในบริบทของพลวัตของการปรับโครงสร้างชุมชน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การสร้างภาพลักษณ์และการตลาดในมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประโยชน์สูงสุดให้กับชุมชนท้องถิ่น (Roberts, Hall, and Mitchell, 2017) การพิจารณาถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับคนในชุมชน (Su, Wall, Wang, and Jin, 2019) การท่องเที่ยววิถีถิ่น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นฐาน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) ด้านองค์กรชุมชน 3) ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจ (Klinkhajorn & Sukjairungwattana, 2018) สอดคล้องกับ Pike (2008) กล่าวถึง คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่าแหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้แก่ผู้บริโภค ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่ประเด็นในการศึกษา ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่น นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่นหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ (Pike, 2008) โดยมากจะมีอาณาเขตพื้นที่เป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสำคัญเกี่ยวกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิม (Prasongthan, 2024)

2. กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ชนบท (Buhalis, 2000) ซึ่งชุมชนมีกิจกรรมที่สามารถจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเที่ยวชมธรรมชาติ การมาเที่ยวเพื่อการศึกษา การเที่ยวเพื่อสุขภาพ การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (Lane, 2009) ต้องเป็นกิจกรรมเชิงบวกซึ่งมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และนักท่องเที่ยว (Kataya, 2021)

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประโยชน์สูงสุดให้กับชุมชนท้องถิ่น (Roberts, Hall, and Mitchell, 2017) ความร่วมมือของผู้นำต่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในชุมชน ในขณะที่ความเข้มแข็งของชุมชนคือเครือข่ายบุคลากรที่เข้มแข็ง การประสานงาน และความร่วมมือระหว่างกัน (Wilson et al., 2001)

4. สภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น ชุมชนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึงสภาพการณ์ของชุมชนของตนเองเพื่อค้นหาอัตลักษณ์และสิ่งที่มีอยู่ของชุมชน เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (Manakij & Siri Wong, 2020)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลไล่เรียงลำดับตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์ และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ภาครัฐ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงาน

ประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล เป็นผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 1 ปี ภาคเอกชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบการที่สนับสนุนการท่องเที่ยว และชมรมท่องเที่ยว เป็นผู้ให้บริการในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี ภาคชุมชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีถิ่นในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี ภาควิชาการ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย อาจารย์ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยววิถีถิ่นซึ่งมีงานวิจัยหรือบทความทางวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยววิถีถิ่น หรือเคยเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภออุ้มผางภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) ที่กำหนดแนวคำถามเพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาไว้พอประมาณตามกรอบแนวคิดที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น สภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการวิจัยเสนอการพิจารณาต่อคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เลขที่รับรองโครงการ T007/67P

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเน้นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Technique) หรือจนข้อมูลอิ่มตัว (Saturated Data) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบภาคสนาม มีความยืดหยุ่นได้ในระหว่างที่สัมภาษณ์ และมีการบันทึกเสียงในการตอบคำถามเพื่อให้ได้รายละเอียดครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์และคำถามในการวิจัย แนวคำถามเป็นหัวข้อสนทนาแบบคำถามปลายเปิด ใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูล โดยเริ่มจากการแนะนำตนเอง นำเอกสารขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่ผ่านการ

รับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ยื่นกับผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นทำการขออนุญาต บันทึกเสียง บันทึกภาพ และบันทึกวิดีโอในระหว่างการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะเป็น การสัมภาษณ์รายบุคคล โดยไล่เรียงประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ใช้เวลาในการ สัมภาษณ์ต่อ 1 คน ประมาณ 15-30 นาที จากนั้นผู้วิจัยสรุปประเด็นสัมภาษณ์ตามแนว คำถามเป็นระยะ ๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลช่วงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

Figure 2. Data collection through in-depth interviews

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเด็น เพื่อทำความเข้าใจกับสาระสำคัญของข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว สภาพการณ์การท่องเที่ยว และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา พร้อมภาพประกอบ

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Method Triangulation) เป็นการใช้หลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ

มาตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องกัน (Potisita, 2005) ซึ่งการวิจัยนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก และบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการบันทึกเสียงโดยใช้โทรศัพท์มือถือ การจดบันทึก และการถ่ายวิดีโอ จากนั้นเมื่อทำการถอดบทสัมภาษณ์ได้นำข้อมูลจากการบันทึกทั้ง 3 วิธี มาตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องกัน

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

1. การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และสภาพการณ์การท่องเที่ยว สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 3 น้ำตกทีลอซู และหมู่บ้าน

Figure 3. Thi Lo Su waterfall and villages

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่น

ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่น	
ภาครัฐ	วิถีชีวิตของคนอุ้มผางถือเป็นต้นทุนที่สำคัญมาก เนื่องจากการรวมตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ทั้งการแต่งกาย การกิน ประเพณี วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตในชุมชนซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมทั้งป่าไม้ น้ำตกที่อุดมสมบูรณ์ เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นสิ่งที่ยอมรับร่วมกันในการถือปฏิบัติ (ดังภาพที่ 3)
ภาคเอกชน	รายการนำเที่ยวที่เสนอขายให้คนมาเที่ยวอุ้มผางนั้นคือ น้ำตกทีลอซู แต่ถ้าวันข้างหน้าเราจะสามารถนำเสนอวิถีถิ่นควบคู่กับธรรมชาติที่สวยงาม อาจทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวน้อย (Low Season) และยังเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนอุ้มผางที่มีเสน่ห์ไม่เหมือนใคร
ภาคชุมชน	ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ งานหัตถกรรมที่มีความโดดเด่น เช่น การทอผ้ากะเหรี่ยง การจักสาน และงานไม้มีการทำยาสมุนไพรพื้นบ้านจากพืชป่า รวมทั้งประเพณีที่สำคัญ เช่น งานปีไหมกะเหรี่ยง พิธีแต่งงาน และประเพณีเข้าพรรษาที่จัดร่วมกันในชุมชน
ภาควิชาการ	ชุมชนต้องมีการค้นหาอัตลักษณ์ชุมชนด้วยตนเอง แล้วส่วนสนับสนุนจะสามารถเข้าไปช่วยกันได้ เน้นนำเสนอผ่านเรื่องราวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ ต้องการเรียนรู้ และได้มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน
นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวต่างรู้จัก และเดินทางเข้ามาอุ้มผางเพื่อต้องการมาชม น้ำตกทีลอซู (ดังภาพที่ 3) จุดชมทะเลหมอก และพระอาทิตย์ขึ้นที่ได้รับความนิยม สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ที่สวยงามของอุ้มผาง ทั้งนี้อีกด้านหนึ่งของอุ้มผางยังคงมีความดั้งเดิม ความเรียบง่าย

Note. Interview data of rural tourism resources

สรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นของอำเภออุ้มผางที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น คือ การรักษาวินัยชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกากะญอ ชาติพันธุ์ม้ง และชนพื้นเมืองที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล รวมทั้งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นสิ่งที่ยอมรับร่วมกันในการยึดถือปฏิบัติ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อีกทั้งยังเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต นอกเหนือจากการเดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ทุนทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นที่มีเพื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งทำให้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเป็นกระบวนการนำทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นมาออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวถือเป็น ทุน ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นการใช้ทุนเพื่อสร้างคุณค่าร่วมทั้งสองประเด็นจึงมีความสัมพันธ์แบบเกื้อหนุนกัน

ภาพที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้ผ้าทอกะเหรี่ยง หมู่บ้านแม่กลองคี

Figure 4. Karen handwoven textile learning activity, Mae Klong Ki Village

ตารางที่ 2 ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น	
ภาครัฐ	กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนมีทั้งการสัมผัสความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ภูเขา ลำธาร น้ำตก อีกทั้งความโดดเด่นในวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกากะญอ ม้ง และชนพื้นเมือง การได้รับประสบการณ์ที่ดีชุมชนต้องให้ความร่วมมือในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว ชุมชนสามารถทำได้แต่เราก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างหรือพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวจากวิถีถิ่นของเรา
ภาคเอกชน	พื้นที่อัมผางส่วนใหญ่เป็นป่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเส้นทางเดินศึกษาป่า ศึกษาธรรมชาติ พันธุ์ไม้ พืชสมุนไพร และสัตว์ป่าในชุมชน รวมทั้งฟังเรื่องเล่าจากผู้นำชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญา และความเชื่อในธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถรับประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนทั้งการชมวัดวาอาราม การทอผ้า การรับประทานอาหาร หรือการเยี่ยมชมวิถีชีวิตบ้านเรือนการเป็นอยู่อาศัยของชุมชน
ภาคชุมชน	นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวต้องเข้าใจชุมชน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนอย่างเคร่งครัด เพราะชุมชนมีหลักความเชื่อที่แตกต่างกัน รวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในบางพิธีกรรม นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถเข้าไปร่วมในส่วนนั้นได้ซึ่งเสน่ห์ของชุมชน คือ ความเป็นมิตรไมตรี ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ในชุมชน
ภาควิชาการ	กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่นควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ และเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันกับคนในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวที่ นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแม้บางครั้งมีการใช้ภาษากะเหรี่ยงในการพูดคุยแต่ก็ได้เป็นอุปสรรค

กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น	
นักท่องเที่ยว	เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่อำเภออุ้มผาง สิ่งแรกที่สัมผัสได้คือวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ หากใครได้ไปเดินตลาดเช้าจะเห็นภาพได้ชัดถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมเสื้อผ้าทอมือที่สวมใส่ในชีวิตประจำวันยังคงลวดลายและสีสันเฉพาะของปกากะญอ ยิ่งช่วงเทศกาลหรือพิธีกรรมสำคัญจะมีการแต่งกายอย่างเต็มรูปแบบซึ่งสื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม (ดังภาพที่ 4)

Note. Interview data of rural tourism activities

สรุปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่นเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันทั้งภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และอาหาร เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันกับคนในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแต่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ในระหว่างการทำกิจกรรมสามารถให้นักท่องเที่ยวได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมีการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน มีการบริหารจัดการด้วยชุมชนเอง ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการท่องเที่ยววิถีถิ่นจะส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้อย่างมีคุณค่า พร้อมทั้งสร้างรายได้และการมีส่วนร่วมในระดับฐานราก

ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น
 Figure 5. Community participation in rural tourism management

ตารางที่ 3 ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น	
ภาครัฐ	คนในชุมชนให้ความร่วมมือ เช่น กิจกรรมการเตรียมความพร้อม การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การหาข้อมูลชุมชน และ ค้นหาอัตลักษณ์ กิจกรรมเตรียมความพร้อม กิจกรรมพัฒนาและ บริหารจัดการข้อมูลเพื่อจัดเวทีเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล กิจกรรม ศึกษาดูงานชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ กิจกรรมจัดทำแผนธุรกิจชุมชน กิจกรรมสร้างนักเล่าเรื่องชุมชนให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งแต่ละ กิจกรรมชาวบ้านให้ความร่วมมือและให้ความสนใจเป็นอย่างดี (ดังภาพที่ 5)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น	
ภาคเอกชน	การเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งในเวทีการประชุมระดับท้องถิ่น หรือในระดับจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นในระดับนโยบาย แผนงาน หรือกิจกรรมย่อย ๆ เป็นการสร้างความเป็นเจ้าของ และความรับผิดชอบร่วมกัน โดยชุมชนมีอาชีพหลัก แต่เป็นการทำการท่องเที่ยวเพื่อเป็นอาชีพเสริม เป็นการเพิ่มเติมรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
ภาคชุมชน	ทุกคนในชุมชนอุ้มผางมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งของชุมชนที่มีความสำคัญ เช่น การร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์ป่าในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องรักษาอัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามความยากก็คือการที่จะจูงใจให้คนในชุมชนมีแนวคิดร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
ภาควิชาการ	ชุมชนถือเป็นศูนย์กลาง และเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาของหมู่บ้าน และที่ทำการกลุ่มยังเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นสถานที่สำหรับการจัดเวทีประชุมของสมาชิกเพื่อเป็นเวทีสำหรับแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ทั้งการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่เป็นกระบวนการที่เป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อให้เป็นเจ้าบ้านที่พร้อมสำหรับการท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยว	การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยวนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะชุมชนในฐานะเจ้าของบ้าน ผู้ที่รู้จักทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมดีที่สุดในบางครั้ง นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรม ต่างรูปแบบ การดำเนินชีวิตย่อมต้องการรับรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลของพื้นที่ทั้งประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ความเชื่อต่าง ๆ

Note. Interview data of community participation in rural tourism management

สรุปได้ว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นโดย มุ่งเน้นให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่การตัดสินใจ การ ดำเนินงาน การประเมินผล และรับผลประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ทั้งจำเป็นต้องมีการสนับสนุน จากภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการให้ความรู้ การส่งเสริมอาชีพ หรือการจัดระบบ บริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และการท่องเที่ยวกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งชุมชนถือเป็น ศูนย์กลางและเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาของหมู่บ้าน การจัดสถานที่สำหรับการจัด เวที/ประชุมของสมาชิกเพื่อเป็นเวทีสำหรับแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งกันและกัน โดยความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ชุมชน การมีทรัพยากรที่มีคุณค่า จะไร้ความหมาย หากไม่มีระบบการจัดการที่ทำให้ชุมชน มีสิทธิ์และมีเสียงในกระบวนการพัฒนา ในขณะเดียวกัน หากชุมชนมีส่วนร่วมอย่าง เข้มแข็ง ก็จะช่วยส่งเสริมให้ทรัพยากรถูกใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และไม่สูญเสีย อัตลักษณ์ดั้งเดิม ซึ่งเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมวิถีชุมชน และการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่นเป็นกลไกการจัดการที่ทำให้ ทรัพยากรเหล่านั้นถูกนำมาใช้และรักษาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสองประเด็นจึงมี ความสัมพันธ์แบบ “พึ่งพา-เกื้อหนุน” ซึ่งกันและกัน หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การท่องเที่ยววิถีถิ่นจะไม่สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 6 ถนนคนเดินอุ้มผาง

Figure 6. Footage Umphang Walking Street

ตารางที่ 4 ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น

สภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น	
ภาครัฐ	ในยุคที่ผู้คนเริ่มเบื่อหน่ายกับความวุ่นวายของเมืองใหญ่ การท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เน้นความเรียบง่ายและเข้าถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงกลายเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภออุ้มผางอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว "กิจกรรมถนนคนเดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568" ณ บริเวณลานพิธี สะพานบุญไม้ไผ่อุพะ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก (ดังภาพที่ 6)

ภาคเอกชน	ปัจจุบันการท่องเที่ยววิถีถิ่นเริ่มได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นทั้งภาษา อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อต่าง ๆ ในอดีตคนที่เดินทางมาท่องเที่ยวอัมพวาจะนึกถึงน้ำตกที่ล่อชู แต่ด้วยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนไปด้วย ทำให้ปัจจุบันมักเห็นกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน และผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภออัมพวาเพิ่มมากขึ้น
ภาคชุมชน	กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอัมพวามีทั้งแบบเดินทางมาด้วยตนเอง และการซื้อรายการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน ผู้สูงอายุ ต่างชื่นชอบในการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน การได้นั่งพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกัน
ภาควิชาการ	การท่องเที่ยววิถีถิ่นควรได้รับการส่งเสริมอย่างมีระบบ โดยภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควบคู่กับการรักษาสีเขียวและวิถีชีวิตของชุมชนไว้ให้สมดุล เพื่อให้การท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงการสร้างรายได้ชั่วคราว แต่เป็นการสร้างอนาคตที่มั่นคงให้กับทั้งผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภออัมพวาซึ่งมีจุดแข็งที่สำคัญทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น
นักท่องเที่ยว	คนรู้จักอัมพวาผ่านสื่อสังคมออนไลน์แต่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทางในการเดินทางเข้ามา ซึ่งปัจจุบันสื่อมีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวอยู่ในโลกโซเชียลสามารถค้นหาข้อมูลได้ และมีการแชร์รูปภาพที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในอัมพวาทำให้คนจำนวนมากหลงใหลเข้ามาเที่ยวอัมพวา

Note. Interview data of tourism current situations

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นทั้งภาษา อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน และ ผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภออุ้มผางประกอบกับภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยว ในอำเภออุ้มผางอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติและวัฒนธรรม อย่างหลากหลาย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับ ชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน เรียนรู้ การทอผ้ากะเหรี่ยง เรียนรู้การทำอาหารพื้นถิ่น เข้าร่วมงานบุญประจำปีของหมู่บ้าน การท่องเที่ยวแบบนี้ไม่เพียงมอบความสุขให้ผู้มาเยือน แต่ยังช่วยให้ชุมชนเติบโตอย่าง เข้มแข็งและภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการณ์การ ท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์แบบเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ โดยชุมชนมี บทบาทในการออกแบบและบริหารจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ขณะที่นักท่องเที่ยวมี บทบาทเป็น “ผู้เรียนรู้” และ “ผู้ให้คุณค่า” แก่วิถีชีวิตของชุมชน เมื่อทั้งสองประเด็น สอดคล้องกัน จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ยั่งยืน และสร้างความ ภาคภูมิใจแก่ทั้งผู้ให้และผู้รับประสบการณ์

2. เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นที่มีอัตลักษณ์ โดดเด่น กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในจัดการการท่องเที่ยว วิถีถิ่น และสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น จากวัตถุประสงค์ที่ 1 สามารถนำข้อมูล ประกอบการเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นของอำเภออุ้มผางที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น คือ การ รักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่ม ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกากะญอ ชาติพันธุ์ม้ง และชนพื้นเมืองที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ทุนทรัพยากรการ ท่องเที่ยววิถีถิ่นที่มีเพื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนส่งผล ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนมีการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน มีการบริหารจัดการด้วยชุมชนเอง ทุกคนในชุมชน

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และรับผลประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ทั้งจำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการให้ความรู้ การส่งเสริมอาชีพ หรือการจัดระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และการท่องเที่ยวกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน และผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอู้มผาง ประกอบกับภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอู้มผางอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย จากผลการศึกษาสามารถนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภอู้มผาง จังหวัดตาก ได้ดังภาพที่ 7

การบูรณาการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม: อู้มผางใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตกทีลอซู ภูเขา ป่าไม้ ควบคู่กับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น อาหาร ภาษา ความเชื่อ เป็นต้น อย่างสมดุล

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม: เปิดโอกาสให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ และเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

ชุมชนเป็นศูนย์กลาง: กระบวนการตัดสินใจ ดำเนินงาน ประเมินผล และแบ่งปันผลประโยชน์ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน

สภาพการณ์การท่องเที่ยว: การสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อเนื่องและมุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคนและสูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายและแสวงหาประสบการณ์เชิงคุณภาพ

ภาพที่ 7 รูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่น อำเภอัมพาง จังหวัดตาก
Figure 7. Rural tourism model of Umphang District, Tak Province

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยววิถีถิ่นกับผู้ให้ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่นของอำเภอัมพางที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น คือ การรักษาวินิฉิวิต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปกาเกอญอ ชชาติพันธุ์ม้ง และชนพื้นเมืองที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล รวมทั้งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบส่งกันมาจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับ Buadaeng (2025) ที่เสนอว่า ปกาเกอญอ เป็นกลุ่มชนที่ดำรงชีพเคารพธรรมชาติ ผูกโยงชีวิตบนฐานทรัพยากรและการทำไร่หมุนเวียน อันสะท้อนถึงภูมิปัญญาในการจัดการพื้นที่ อาหาร ทรัพยากรและการอนุรักษ์ผืนป่า ผืนดิน นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มชนผู้รักสงบ สมถะ เรียบง่าย เห็นได้จากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ถักทอเรียบง่ายไม่มีการประดับตกแต่งมากมายนัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Phenwansuk (2020) ที่พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ชุมชนมีทรัพยากร

ทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ความสนใจในธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panprom & Nonsiri (2024) ที่พบว่า การให้ความสำคัญกับการนำเสนอถึงการคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นต้นกำเนิดในการแสดงหลาย ๆ ด้าน ที่ยังคงถูกสืบทอดมาตั้งแต่อดีต เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมได้ตระหนักถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีถิ่นเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันทั้งภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และอาหาร เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกันกับคนในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมสามารถให้นักท่องเที่ยวได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hongngoen et al., (2023) ที่พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริม และต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนชุมชน ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ที่จะสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ สามารถค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน และสร้างนักเล่าเรื่องภายในชุมชน และยังสอดคล้องกับ The World Economic Forum (2025) ที่เสนอว่า นักท่องเที่ยวสามารถสนับสนุนประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริงได้ โดยการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เหมาะสม และส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และรับผลประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยววิถีถิ่น ทั้งจำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐ และภาคเอกชนในด้านการให้ความรู้ การส่งเสริมอาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Okech et al., (2012) ที่พบว่า ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้โดยตรง ผู้ประกอบการและการจัดการศึกษาภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ กิจกรรมในพื้นที่ เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับองค์ประกอบทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของพื้นที่ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zhang et al.,

(2024) ที่พบว่า การกำหนด และดำเนินนโยบายด้านการจัดการการท่องเที่ยวควรพิจารณาความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนาชุมชน และเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาวอย่างรอบด้าน

สภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีถิ่น นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นทั้งภาษา อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยววัยกลางคน และผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภออุ้มผาง ประกอบกับภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภออุ้มผางอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dydiv (2023) ที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการในพื้นที่นี้ ซึ่งในที่สุดจะส่งผลให้เกิดการจัดหาบริการท่องเที่ยวในตลาด และการพัฒนาธุรกิจในการบริการในพื้นที่ชุมชนต่อไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mongkolapichot et al., (2024) ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ชุมชนต้องการจะนำเสนอร่วมด้วย เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ชุมชนต้องการนำอัตลักษณ์มาพัฒนา ต่อยอด เพื่อสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว อีกทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Fandos-Herrera et al., (2025) ที่พบว่า ความเป็นของแท้กับภาพลักษณ์ที่รับรู้ได้ในแหล่งท่องเที่ยววิถีถิ่นมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวรับรู้ ทั้งนี้ภาพลักษณ์ที่ดีส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการเดินทางไปเยือน และการแนะนำสถานที่ให้แก่ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ทุนทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีถิ่น เพื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐอาจจัดทำ “โครงการท่องเที่ยววิถีถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์” ที่บูรณาการกับชุมชนท้องถิ่นโดยเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมพื้นถิ่น เช่น การทำอาหารพื้นเมือง งานหัตถกรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิต และเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- Buadaeng, K. (2025). *Pgaz K’Nyau (Karen)*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).
- Buhalis, D. (2000). Marketing The Competitive Destination in The Future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Dydiv, I. (2023). Trends in Rural Tourism Development in LVIV Region Based on Forecasting. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 23(1), 169-178.
- Evgrafova, L. V., Ismailova, A. Z. & Kalinichev, V. L. (2020). Agrotourism as a Factor of Sustainable Rural Development. *In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 421(2), 1-10.
- Fandos-Herrera, C., Labuena, A. & Orús, C. (2025). Analysis of Sustainability and Authenticity as Key Elements for Rural Tourism. *Spanish Journal of Marketing – ESIC*.
- Fang, W. T. (2020). *Rural Tourism*. *In Tourism in Emerging Economies*. Springer: Singapore.
- Hongngoen, J., Promkhadja, T., Pila, B., Sonmang, P., & Thangruang, T. (2023). Guideline for The Promoting Rural Tourism through Creative Tourism Activities in Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province. *Academy Journal of Northern*, 10(2), 113-126.
- Kataya, A. (2021). The Impact of Rural Tourism on The Development of Regional Communities. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, 2021, 1-10.
- Ketkosol, R. (2014). *Management of folk Identity Tourism in Koh San Chao Community Taling Chan District Bangkok*. (Master’s Thesis, Silpakorn University, Faculty of Archaeology, Program in Cultural Resource Management).

- Klinkhajorn, S. & Sukjairungwattana, T. (2018). The Model Development of Tourism Management Local To Create A New Identity of The Tourism of Mueang Roikoh. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 3228-3244.
- Lane, B. (2009). What is Rural Tourism?. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1), 7-21.
- Manakij, A., & Siriwong, P. (2020). Conditions And Guidelineds for Community Based Tourism Development A Case Study of Ban Khlong Peng Moo 2 Bang Nang Li Sub-distict Amphawa District, Samut Songkhram Province. *Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences*, 38(1), 35-50.
- Ministry of Energy. (2018). *The United Nations Sustainable Development Goals (SDGs)*. Retrieved February 6, 2023 from <https://sdgs.nesdc.go.th>.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *BCG Economic Model for Sustainable Development of Thailand: Strategic Plan (2021–2026)*. Retrieved February 6, 2023 from <https://www.bcg.in.th/news/bcg-strategy-2564-2569/>.
- Mongkolapichot, P., Tadadusita, C., Jai Sa-ngiem, C., Ngokchaiyaphum, P., & Mudpongdua, W. (2024). The Development of Community-Based Tourism Relevant to the Local Identity of Ao Noi Subdistrict, Mueang District in Prachuap Khiri Khan Province. *Ramkhamhaeng Journal Humanities Edition*, 43(1), 23–40.
- Okech, R., Haghiri, M., George, B. P., George, B., & Korstanje, M. (2012). Rural Tourism as a Sustainable Development Alternative: An Analysis with Special Reference to Luanda, Kenya. *Cultur: Revista De Cultura Turismo*, 6(3), 36–54.

- Panprom, C. & Nonsiri, P. (2024). The Perceived Value of Tourism in Nakornsawan Province Through Chinese New Year Festival Scapes. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 15(1), 29-51.
- Phenwansuk, P. (2020). Activities Model and Creative Tourism Routes Development of Bang Tabun and Banlaem Community, Banlaem District Phetchaburi Province. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 4(1), 97-114.
- Pike, Steven D. (2008). *Destination Marketing: An Integrated Marketing Communication Approach*. Butterworth-Heinmann, Burlington, MA.
- Potisita, C. (2005). *The Art and Science of Qualitative Research*. Institute for Population and Social Research Mahidol University: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited. (in Thai).
- Prasongthan, P. (2024). *Rural Tourism: Creative Thinking and Value Addition for Sustainable Development*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Rosalina, P. D., Dupre, K., Wang, Y., Putra, I. N. D., & Jin, X. (2023). Rural Tourism Resource Management Strategies: A Case Study of Two Tourism Villages in Bali. *Tourism Management Perspectives*, 49, Article 101194.
- Roberts, L., Hall, D., & Mitchell, M. (Eds.). (2017). *New directions in rural tourism*. Routledge.
- Su, M. M., Wall, G., Wang, Y., & Jin, M. (2019). Livelihood Sustainability in a Rural Tourism Destination-Hetu Town, Anhui Province, China. *Tourism Management*, 71, 272–281.
- Sueb Nakhasathien Foundation. (2012). *Umphang: A Town Safeguarded by Forests, a Community Committed to Forest Conservation*. Retrieved January 3, 2023 from <https://www.seub.or.th /bloging/into-the-wild>.

- Sueb Nakhasathien Foundation. (2017). *To Shape the Future of Umphang is to Shape Our Own - A Knowledge Series and Experiences from Mountains to the Sea*. Sueb Nakhasathien Foundation, Community Organizations Development Institute (Public Organization).
- Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development. (2018). *Tak Provincial Development Plan (2017-2021)*. Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development.
- Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development. (2023). *Tak Provincial Development Plan (2023-2027)*. Tak Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development.
- The World Tourism Organization. (2020). *UNWTO Recommendations on Tourism and Rural Development – A Guide to Making Tourism an Effective Tool for Rural Development*. Retrieved January 3, 2023 from <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284422173>.
- Umphang District Administrative Committee. (2018). *Umphang Four-Year District Development Plan (2018–2021)*. Tak: Umphang District Administrative Committee.
- Wilson, S., Fesenmaier, R.D., Fesenmaier, J., & C. van Es, J. (2001). Factors for Success in Rural Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 40(2), 132-138.
- World Tourism Organization (UNWTO) (2021). *Tourism and The Sustainable Development Goals*. Retrieved January 3, 2023 from <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284419401>.
- Zhang, Y., Xiong, W., & Dong, L. (2024). Impacts of Policies on Tourism-Oriented Rural Spaces: A Case Study of Minority Villages in Yanbian Prefecture. *Land* 2024, 13(12), 1-23.